

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 12/2

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/2 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирилар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали
1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал:
https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

<i>Axmedov Oybek Saparbaevich</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА СОЛИҚ-БОЖХОНА ТЕРМИНОЛОГИЯСИДА АНТОНИМИЯ ҲОДИСАНИНГ ЎРНИ.....	10-18
<i>Нематова Мафтуна</i> ЛАКУНА И ТИПОЛОГИЯ ЛАКУН	19-24
<i>Hamroyeva Shahlo Mirdjonovna, Matyakubova Noila Shakirjonovna</i> MOSLASHTIRISH JARAYONIDA O'ZBEK VA INGLIZ TILIDAGI SODDA GAPLARNING SINTAKTIK TAHLILI.....	25-32
<i>Jo'rayeva Nilufar Sobirjon qizi</i> "SMILE" VA "TABASSUM" TUSHUNCHALARINING LINGVISTIK IFODASI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)	33-38
<i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i> BADIIY TARJIMA TAHLILINING NAZARIY ASOSLARI	39-43
<i>Jumanova Shahnoza Ikromjonovna</i> IJTIMOIY – PSIXOLOGIK MOTIVNI ANGLATISHDA PEYZAJNING O'RNI	44-50
<i>Achilov Oybek Rustamovich</i> ILGAR SURISH VOSITALARINING BADIIY ASAR SARLAVHASIDA TASNIFLANISHI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	51-57
<i>Axmedova Madinabonu Maxmudjonovna</i> XALQ NASRI JANRLARINING O'ZARO MUNOSABATLARI	58-62
<i>Isroilova Manzura Jamolovna</i> FRANSUZ PUBLITSISTIK MATNLARDA KOMPARATIV FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING KOMMUNIKATIV TA'SIRI XUSUSIDA	63-68
<i>Кенжабоев Шокир Абдулхалимович</i> ОСОБОЕ МЕСТО В ИЗУЧЕНИИ И РАЗВИТИИ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ШКОЛАХ УЗБЕКИСТАНА	69-74
<i>Fayziyev Bahodir Baxshullayevich</i> J. K. ROULINGNING "GARRI POTTER VA AFSONAVIY TOSH" ASARIDAGI TO'QIMA NOMLAR VA REALIYALAR HAMDA ULARNING RUS VA O'ZBEK TILLARIGA TARJIMASI	75-79
<i>Mamatqulova Shoxsanam Isroil qizi</i> OLAMNING O'ZBEK LISONIY TASVIRIDA "FIDOIYLIK" KATEGORIYASI	80-84
<i>Тухтаева Фарида Исматуллаевна</i> ИССЛЕДОВАНИЕ СТЕРЕОТИПОВ РОМАНАХ ПЕРЛ БАК	85-90
<i>Radjabova Dildora Raximovna</i> PIRIMQUL QODIROVNING "YULDUZLI TUNLAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BOBUR PSIXOLOGIYASI	91-96
<i>Mansurova Shohista Ismailovna</i> BADIIY TARJIMANING MAQSADI, VAZIFALARI VA TARJIMA METODLARI	97-102
<i>Ermatov Ixtiyor</i> SIRDARYO VILOYATI TOPONIMLARI.....	103-108

10.00.00-Филология фанлари

Radjabova Dildora Raximovna,
Mustaqil izlanuvchi,
Buxoro davlat universiteti

PIRIMQUL QODIROVNING "YULDUZLI TUNLAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BOBUR PSIXOLOGIYASI

Annotasiya. Mazkur maqola Bobur shaxsiyatning dunyo olimlari tomonidan o'rganilgani hamda "Yulduzli tunlar" asari inglizcha tarjimalarida Bobur psixologiyasining yoritib berilishiga qaratilgan. Asarning asliyat va inglizcha tarjimasini qiyosiy o'rganilishi natijasida badiiy psixologizm aspektlari, shakllari, bosh qahramon ruhiyatini ifodalash vositalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: badiiy asar, qahramon ruhiyati, badiiy psixologizm, bosh qahramon, mutarjim, stilistik vosita.

Radjabova Dildora Rakhimovna,
Independent Researcher
Bukhara State University

BABUR PSYCHOLOGY IN THE ENGLISH TRANSLATION OF PIRIMKUL KADYROV'S "STARRY NIGHTS"

Annotation. This article deals with the study of Babur's personality by world scientists and the clarification of Babur's psychology in the English translations of Starry Nights. As a result of a comparative study of the original and the English translation of the work, aspects, forms and means of expressing the emotional state of the main character were analyzed.

Key words: work of art, emotional state of the hero, artistic psychology, main character, translator, stylistic device.

Раджабова Дилдора Рахимовна,
независимый исследователь
Бухарский государственный университет

ПСИХОЛОГИИ БАБУРА В АНГЛИЙСКИХ ПЕРЕВОДАХ «ЗВЕЗДНЫХ НОЧЕЙ» ПИРИМКУЛА КАДЫРОВА

Аннотация. Данная статья посвящена изучению личности Бабура мировыми учеными и выяснению психологии Бабура в английских переводах «Звездных ночей». В результате сравнительного исследования оригинала и английского перевода произведения были проанализированы аспекты, формы и средства выражения эмоционального состояния главного героя.

Ключевые слова: художественное произведение, эмоциональное состояние героя, художественная психология, главный герой, переводчик, стилистический прием.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3I12.2Y2023N14>

Kirish. O'zbek adabiyotida adabiy osmonda yulduzdek ko'ringan tarixiy shaxslar bor. Buyuk yozuvchi, mohir tarjimon, tajribali adabiyotshunos Pirimqul Qodirov ana shunday ajoyib

shaxslardan biridir. Adibning "Yulduzli tunlar" tarixiy romani ko'plab tillarda nashr etilgan va butun dunyo o'quvchilarining olqishiga sazovor bo'lgan eng yaxshi adabiyotlardan biridir.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Xalqimizning buyuk farzandlaridan biri Zahiriddin Muhammad Bobur hayotiga bag'ishlangan "Yulduzli tunlar" haqida I.Sulton, G'.Karimov, M.Qo'shjonov, O.Yoqubov, G'aybulloh as-Salom, S.Mirvaliyev, A.Kattabekov, U.Normatov, P.Shermuhammedov, N.Xudoyberganov, M.Sattorov, I.G'afurov, A.Zayniddinova, M.Sultonova, G'.Murodov, Shiyam Sing va boshqa adabiyotshunoslar o'z fikrlarini bildirishgan. [9; 5]

Muhammad Haydar Mirzoning "Tarixi Rashidiy" asarida Zahiriddin Muhammad Bobur haqida ishonarli ma'lumotlar berilgan bo'lib, muallif Boburning xarakteri, fazilatlari, maqtovga loyiq jihatlari, ijodkorlik qobiliyati, adabiy merosi, tarjimonligi haqida gapirar ekan shunday yozadi: "U turli go'zal fazilatlar, maqtovga loyiq sifatlarga ega podshoh edi. Barcha sifatlari ichida shijoat va muruvvatpeshaligi ustun kelardi.Turkiy she'riyatda Mir Alisherdan keyin hech kim uningchalik ko'p yozmagan. U turkiyda ajoyib totli devon tartib bergan. "Mubayyin" nomli she'riy asar yaratgan - juda foydali kitob bo'lib, odamlar uni fiqh dasturamali sifatida qabul qilishgan. U "Turkiy aruzni yozganki, bunday yetuk asarni - turkiy aruzni ungacha hech kim bitmagan"

Javoharla'l Neru esa "Hindistonning kashf etilishi" kitobida "Bobur dilbar shaxs edi. Uyg'onish davrining ajoyib sultoni, kuchli, tadbirkor kishi bo'lib, san'atni, adabiyotni, go'zallikni sevardi" deya ta'riflagan. "Bobur fe'li-sajiyasiga ko'ra Sezarga qaraganda sevishtga arzigulikdir. Uning manglayiga yuksak fazilatli inson deb bitib qo'yilgan", deydi ingliz tarixchisi, Eduard Xolden. Uilyam Erskin esa "Boburnoma" tarjimasida "Saxovati va mardligi, iste'dodi, ilm-fan, san'atga muhabbati va ular bilan muvaffaqiyatli shug'ullanishi jihatidan Osiyodagi podshohlar orasida Boburga teng keladigan birorta podshoh topilmaydi" deya ulug'lagan.

Ma'lumki, adabiy tanqid badiiy asar qahramoni ruhiyatini shu qadar teran, jonli, halol ifodalash uchun muallif o'z qalbida ana shu his-tuyg'ularni boshdan kechirishi kerak. Muallif, Pirimqul Qodirovning ta'kidlashicha, "o'z ichki dunyosi orqali tarixiy shaxslarning ichki dunyosiga yo'l topadi". Boburning ulkan ma'naviy olami, ichki dunyosi, rang-barang tasavvur va orzu-umidlari rivoyatda mohirona tasvirlangan. U Xonzodabegimni nafaqat so'z, balki qalbi bilan ham tushuna olgani, onasi Qutlug' Nigorxonim bilan bir nafasdayoq bir birlarini tushuna olishlari, Badiuzzamon Mirzo va Muzaffar Mirzolar o'tkazgan bazmlarda o'zgalalar bilan muloqotda katta e'tibor va vazminlik ko'rsatgani Pirimqul Qodirovning qahramon ruhiyatini tasvirlash mahoratidan dalolat beradi. "Bobur bunyod etgan davlat, garchi bobolariniki singari bepoyon mintaqalarga yoyilmagan bo'lsa-da, u o'z saltanatining sultoni - buyuk imperator darajasiga ko'tarildi. O'z mulkida boshqaruv tizimini mahkam tutib, uni mohirlik bilan idora qildi. Bu o'lkani mahorat bilan boshqargan buyuk sulolaga asos soldi", deb yozadi Margaret Rumer Goden o'zining "Gulbadan" nomli kitobida. [17; 3]

Muallif roman syujeti davomida Boburni ko'p sonli ichki nizolar va og'ir sharoitlarda tasvirlashga harakat qiladi. Asarning bosh qahramoni o'z-o'zini chuqur tahlil qiladi. O'n yillik tanaffusdan so'ng Xonzodabegim va Boburning so'nggi uchrashuvlari tarixiy manbalarda ham, roman sahifalarida ham keng yoritilgan. Bobur Samarqand qamalida bo'lganida Shayboniyxonning talablarini qabul qilishga majbur bo'ladi. Xotinlikka Xonzodabegimni berish evaziga qamaldan qutuladi hamda doimo ruhiy dard bilan azoblanadi. Bu voqea tarixiy va ishonchli manbalarda, jumladan, uning qizi Gulbadan Begimning "Humoyunnoma", Bobur bilan

Agrada shaxsan uchrashgan klassik tarixchi Xondamirning "Xabib us-siyar" asarlarida ham yaxshi tasvirlangan. [12; 160]

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada P.Qodirovning "Yulduzli tunlar" asari inglizcha tarjimalaridagi Bobur psixologiyasini yoritib berishda tanqidiy, kompleks yondashuv, tizimli yondashuv, kontent analiz, qiyosiy tahlil, induktiv va deduktiv usullardan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. "Yulduzli tunlar" asari Ilhom To'xtasinov hamda Carol Ermakova tomonidan tarjima qilingan bo'lib, bosh qahramon obrazi ruhiyati ikkala mutarjim tomonidan ham yuksak mahorat bilan berilgan.

Asliyatda: Hozirgina gulday nafis tuyg'ular ichida yurgan Boburga o'lim xabari shu gul orasidan chiqqan ilon bo'lib tuyuldi. [1; 38]

Tarjimada: This news was like a snake which crept out of the rosebushes. Babur turned pale. [10;36]

The news of his father's death came like a snake slithering from a rose bush. [11;57]

Death came like a snake jumlasini orqali yomon xabar ilonga o'xshatilgan. Biz bilamizki, har qanday adabiyotda ilon kishini qo'rquvga soladigan hayvon sifatida tasvirlanadi hamda ba'zi odamlarning xarakterini yashirin ifodalashda yoki voqealar tafsilotini yanada qo'rqinchli tus oldirishda ushbu hayvondan foydalaniladi. Boburning baxtli onlarini guldek nafis tuyg'ularga o'xshatilgan bo'lsa, otasi haqidagi o'lim xabarni eshitgach, hattoki gullar ham uning uchun zaharli ilonga aylanadi.

Asliyatda: Mudhish xabar Boburni jimjit qilib qo'ydi. U karaxt bir ahvolda kiyindi, otiga mindi. Shu payt uning ko'ziga yashnab turgan daraxtlar, suvi to'la marmar hovuz allanechuk mung'ayib turganday ko'rindi. [1;39]

Tarjimada: Babur became numb. He dressed with difficulty then mounted keeping silent. He looked around: "These trees in blossom, this full with water marble pool built by father, - they also feel sorrow for the man who will never come to this place again. [10;36]

Babur was numb. Without a word, he somehow got dressed and silently mounted his horse. He looked round. Those flowering trees, that marble cistern filled with water...his father had built it and now they were also grieving for the man who would never again come to visit them here. [11;57]

Yuqoridagi parchada birdaniga kelgan shum xabar ilonga qiyos qilingan bo'lsa, ushbu parchada esa otasi qurdirgan hovuz va daraxtlar, hattoki butun tabiat ham Bobur uchun qayg'uga cho'mgandek... uning dardiga sherik bo'lgandek... Boburning otasiga nisbatan bo'lgan kuchli mehr muhabbatini aynan shu parchada payqash mumkin. Otasi qurdirgan degan jumla asliyatda bo'lmasa ham ikkala mutarjim hovuzni Boburning otasi tomonidan qurilganini kitobxonga eslatmoqchi.

Asliyatda: Kecha shu paytlarda Andijonsoy bo'yida salqinlab yotgani esiga tushdi. Bundan bir necha soat oldingi hayoti, chorbog'ning musaffo havosi, zilol suvli hovuz, salqin ko'shk, betashvish damlar - hammasi birdan uzoq o'tmishga aylangan edi. Nazarida, shiddatli bir quyun uni o'sha mas'ud hayotdan yulib olib, allaqayoqlarga chirpirak qilib uchirib ketayotibdi. Ot tuyoqlaridan ko'tarilgan chang unga mana shu quyunning changidek tuyuladi. Uni otasidan judo qilgan, pushti-panohidan ayirib, xavf-xatarlar komiga tortgan mash'um bir kuch go'yo mana shu quyunning kuchi edi. [1;44]

Tarjimada: But yesterday at the same time he was luxuriating in cool air on the bank of Andijan-say. Fresh air of the summer house, clean water, blew with wind ayvan, carelessness,

mischievous – seemed to be in the past, many-many days ago on the scorched, dusted road. Like an unexpected tornado in a hair-raising tale, tore him away from the happy life of a teenager, picked him up and is carrying him somewhere like a powerless chip. And the rising dust was the dust of that tornado. And the power that threw his father from the steep was the power of the same tornado. [10;42]

This time yesterday he had been lounging on the cool banks of the Andijan river. The green country estate with its fresh air, clear water and gentle breeze wafting through the veranda, yes, his own carefree existence and pranks – these all belonged to the past now and seemed so far, far away from where he was here and now, on this scorched, dusty road. It all seemed like a nasty fairy tale, as though an unexpected, unseen sand devil had snatched him from his blithe boyhood, whirled him up and carried him off somewhere like a helpless splinter. And this cloud he was riding through now was the sand devil's dust. And the mysterious force that had hurled his father from the cliff into the abyss was that same sand devil, too. And the dim, dusty, grey shadow of his fifty companions was the shadow of that same terrible sand devil that held them all in its awful embrace. [11;65]

Bu yerda ham badiiy psixologizmning tipologik shaklini ko'rish, ya'ni tabiat tasviri orqali qahramon ichki hissiyotini sezish mumkin. Boburning baxtli onlarini fresh air, clean water, gentle breeze kabi jumllaridan bilib olsak, uning g'amgin holati esa dusty road, sand devil, grey shadow kabi jumllar orqali tasvirlanadi. Uning nazarida kutilmaganda otasidan ayrilgani bolalikning quvonchli kunlarini butunlay ortda qoldirgandek, oldinda uni qanday kelajak kutayotgani noma'lum edi. Tarjimada ikkala mutarjim ham aslyatdan farqli o'laroq, stilistik vositadan foydalangan. Like an unexpected tornado, like a nasty fairy tale, unseen sand devil, like a sleepless splinter kabi stilistik vositalar kitobxonga sodir bo'lgan voqeaning o'ta mudhish ekanligidan darak beradi.

Aslyatda:-Hammasini umr kitobingizda ro'yirost bitmishsiz.

- Chunki avlodlar haqiqatni bilsinlar, bizni farishta deb o'ylamasinlar. Qilgan gunohlarimiz o'zimizga nechog'liq og'ir tushganidan ogoh bo'lsinlar. [1;294]

Tarjimada: Let descendants know the details. They shouldn't think of us as of angels.

They must know about our sufferings that occurred because of evil that others made and the evil made by us." [10; 426]

Let future generations know exactly how it iwas. Let them not see us as angels. They should know about our sufferings, our trials caused by the evil others did tous and by the evil we ourselves caused. [11; 536]

Yuqoridagi parcha Bobur Mirzo bilan Xondamirning suhbatidan olingan bo'lib, uning naqadar kamtar shoh bo'lganligiga amin bo'lamiz. O'tmishda qilingan xatolar, begunoh to'kilgan qonlar haqida avlodlarning xabardor bo'lishi Bobur Mirzo uchun muhim edi.

Aslyatda: Humoyun, jigarbandim! - dedi u hamma eshitadigan tovush bilan. - Sening betoqatlig'ingga men toqat keltiray. Sening shu og'ir dardingni xudo sendan olib menga bersin!

- Yo, parvardigor! - deb iltijo qildi. - Menki Boburmen, agar jon berish mumkin bo'lsa, umru jonimni Humoyunga qurbon qildim! Azroyil mening jonimni olsinu xudo Humoyunga shifo bersin! [1;299]

Tarjimada: "My dear son, Khumayun! I address God," – Babur started, as if praying. – "Let him take away the illness which had stricken you and spike it into me, your father!"

– “Oh, lord! I’m shah Zahiriddin Muhammad Babur, give my life to my son. Admit my sacrifice, Allah! Let Azrail take my life and let god grant healing to Humayun!” [10; 434]

"My beloved son, Humayun! I implore the Most High," Babur began as though reciting a prayer, "let him take this dreadful disease from you, let him take it from you and cast it on me, your father!"

"O Most High! I, Shah Zahiriddin Muhammad Babur, give my life for my son. Accept my sacrifice, Allah! let Azrael, the angel of death, take my life from me, Let God take this sickness from Humayun!" [11; 545]

Humoyunnomada yozilishicha, o’sha davrda ota o’g’liga kelgan o’limni o’z bo’yniga olish imkoniyatiga ega edi. Shayxulislom Humoyunni tuzatish evaziga Boburdan Ko’hinur olmosini talab qiladi. Bobur esa shayxulislomning uni bir umr muttaha qilishini sezib, temuriylarga xos donolarcha so’raydi: "O’sha olmos azizmi yoki mening jonim?" Shayxulislom: «Har qanday olmosdan ham sizning joningiz aziz», deyishga majbur bo’ladi. «Unday bo’lsa, men o’g’lim uchun shunday bir tasadduq qilayki, uni sizni bizga o’xshagan bandalari emas parvardigorning o’zi qabul qilsin!» Bobur shunday deb behush yotgan o’g’li boshidan uch marta aylanib o’tib iltijo qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Bobur shaxsiyatida hattoki og’ir qiyinchiliklarda ham o’zining axloqiy fazilatlarini asrab-avaylash qobiliyati mavjud edi. Uning uchun g’alaba va olijanoblikdan ko’ra insonparvarlik muhimroq edi. Bobur qalbida rahm-shafqat bo’lmaganida, bunchalik nafis g’azallar yaratib, bunday bebaho madaniy meros qoldira olmas edi. Bir qancha mamlakatlarni birlashtirgani, bog’lar barpo etgani, qudratli markaziy hukumati uchun odamlar uni doim qadrlashgan va e’zozlashgan.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Пиримкул Қодиров. Юлдузли тунлар. - Тошкент: Янги аср авлоди, 2015. - 668 б.
2. Fayziyev, Baxodir. "LINGUISTIC FEATURES OF THE ENGLISH LITERARY TALE" ALICE IN WONDERLAND" by LEWIS CARROLL." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 21.21 (2022).
3. Fayziev, Bakhodir Bakhshilloevich. "FEATURES OF THE TRANSLATION OF CHILDREN'S FANTASY." Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture 2.5 (2022): 318-324.
4. Khayriddinova G. O. "EAST OF EDEN" ROMANIDA QAHRAMONLAR XULQ-ATVORIGA JAMIYAT FIKRINIING TA’SIRI //SCIENTIFIC REPORTS OF BUKHARA STATE UNIVERSITY. – С. 146.
5. Khayriddinova G. O., Jahonovna S. M. DESCRIPTION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PEOPLE AND SOCIETY IN JOHN STEINBECK" S „THE GRAPES OF WRATH“ //IEJRD-International Multidisciplinary Journal. – Т. 6. – С. 75-78.
6. Khayatovna, Niyazova Mokhichekhra. "CLASSIFICATION OF USUAL WAYS OF WORD FORMATION IN THE RUSSIAN LANGUAGE." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.2 (2023): 200-203.

7. Khayotovna, N. M. "The Use of Riddles in the Speech of Characters in English and Uzbek Literature". INTERNATIONAL JOURNAL OF INCLUSIVE AND SUSTAINABLE EDUCATION, vol. 1, no. 4, Oct. 2022, pp. 60-65, <http://inter-publishing.com/index.php/IJISE/article/view/169>
8. Mukhsinovna, Akhmedova Dilsora. "Meaning Structure of Moving Verbs in English and Uzbek." Journal of Pedagogical Inventions and Practices 8 (2022): 162-164.
9. Nosirov A.N. "Tarixiy haqiqat va uning badiiy talqini ("Yulduzli tunlar" romani misolida)": diss...filol.fanlari nomzodi, Toshkent, 2008, 5-bet;
10. Pirimqul Qodirov. Starry nights. Babur: Novel. Translators: I.M.Tukhtasinov, U.R.Yoldoshev, A.A.Khamidov. - Samarkand: SamSIFL, 2018. - 446p.
11. Pirimqul Qodirov. Babur Starry nights: A Novel. Translated by: Carol Ermakova. - LA MAISON DE L'OUZBEKISTAN: Karimov Foundation, 2021. - 556p.
12. Roziqova S. H. "Bobur adabiy muhiti va uning manbalari" Международный научный журнал № 7(100), часть 1,"Научный импульс» Февраль, 2023, 160-bet.
13. Safarova, Z. (2022). Реалистичное художественное изображение жизни сирот в романе Диккенса «Оливер Твист». ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/6680
14. Safarova Zilola Tolibovna. (2023). EXPRESSION OF ORPHANS' LIFE THROUGH THE THEME OF "HUNGER" IN BILDUNGSROMANS. European Journal of Humanities and Educational Advancements, 4(8), 57-60. Retrieved from <https://www.scholarzest.com/index.php/ejhea/article/view/3775>
15. Toirova U. Said Ahmadning"Qoplon"va Roald Dahl ning"Beware of the Dog" hikoyalarida it zoosemasi berilishi //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). - 2021. - Т. 8. - №. 8.
16. Umida Toirova, S. Ahmadning Qorako'z Majnun va P. Turnerning Hachiko hikoyalarida it zoosemasida sadoqat timsoli, ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz): Том 19 № 19 (2022): Статьи и тезисы (buxdu. uz)
17. G'aniyeva S. "Gulbadanbegim:Har kimki,meni so'rsa,salomimni degil" "O'zbekiston adabiyoti va san'ati", 1- avgust 2008-yil.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/2 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).